

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İŞSİZLİK KAYGISI: SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA¹

THE UNEMPLOYMENT ANXIETY OF UNIVERSITY STUDENTS: A RESEARCH ON SÜLEYMAN DEMİREL UNIVERSITY STUDENTS

Ayşe Nur TEKİN TAYFUN², Adem KORKMAZ³

Öz

Günümüzde gençlerin yaşadığı en önemli problemlerden biri olan kaygı; bireyin olayları tehdit edici olarak algılaması, us dışı korku haline getirmesi, gelecek olası tehlikelere karşı oluşturduğu hoş olmayan endişe durumu olmasının yanı sıra insanı harekete geçiren varoluşu için gerekli, motive edici özelliği olan doğal bir olaydır. Çalışmanın amacı, üniversitede öğrenim gören son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeylerini ortaya çıkarmak ve işsizlik kaygısına neden olan alt boyutlarını açıklayarak işsizlik kaygı düzeyi ile durumluk-sürekli kaygı düzeyi, depresyon, stres belirtileri düzeyleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Ayrıca işsizlik kaygı düzeyi ile öğrenim gördükleri fakültelerin bölümleri arasında farklılığın olup olmadığını tespit etmektir. Araştırmanın örneklemini Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Mühendislik Fakültesi'nde öğrenim gören 246 kadın 195 erkek toplam 441 dördüncü sınıf lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Dursun ve Aytaç (2009)' in ölçeği ışığında bu çalışma için hazırlanan 26 soruluk likert tipi "İşsizlik Kaygı Düzeyi Anketi", bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından (1964) geliştirilen "Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği", stres düzeylerini belirlemek için Stres Belirtileri Ölçeği, depresyon düzeylerini belirlemek amacıyla da "Beck Depresyon Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırılmalarında tek yönlü (One way) Anova testi ve farklılığa neden olan grubun tespitinde Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucu işsizlik kaygı düzeyinin alt boyutları "istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi", "çevresel ve sosyal baskı", "kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği", "niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği", "genel işsizlik kaygısı" olarak bulunmuştur. Bulgulara göre üniversite son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı vardır. İşsizlik kaygı düzeyi ile durumluk kaygı düzeyi arasında negatif, sürekli kaygı düzeyi, stres belirtileri ve depresyon arasında pozitif ilişki bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik Kaygısı, Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı, Depresyon, Stres Belirtileri, Durumluk-Sürekli Kaygı

¹ Yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Bilim Uzmanı, aysenurtekinayfun@gmail.com

³ Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, ademkorkmaz@sdu.edu.tr

Abstract

The purpose of this study is to explain the sub-dimensions leading to unemployment anxiety, determining whether students experience unemployment anxiety or not. Advers psychological effects of unemployment anxiety, such as signs of stress, depression, temporary-permanent anxiety and possible relation between these psychological effects and sub-dimensions leading to unemployment anxiety are evaluated. The research is 246 woman, 195 man is applied 441 fourth grade undergraduates studying at Faculty of Economics and Administrative Sciences, Faculty of Science and Literature, Faculty of Health Sciences, Faculty of Engineering at Süleyman Demirel University. The students are given Unemployment Anxiety Level Test, Demographic Features Information Form, Stress Symptoms Scale, Depression Scale, Temporary-Permanent Anxiety Scale based on voluntariness, answers are entered in SPSS and essential analyzes are performed in the light of the answers. For comparing the difference between the two group, t-test is used, in the case of more than two groups one way anova test is used and Tukey Post Hoc is used for retaining the group that causes the difference. As a of factor analysis that has been done, the subdimensions that cause unemployment anxiety level are found as “the results of narrowing in unemployment and decreasing in labour requirement”, “environmental and social pressure”, “personel pessimism and lack of self confidence”, “the lack of qualitative knowledge and skill” and “general unemployment anxiety”. According to findings, university students have unemployment anxiety. there is a negative relation between unemployment anxiety level and temporary anxiety level while there is a positive relation between unemployment anxiety level and permanent anxiety level, stress symptoms, depression.

Keywords: *Unemployment, Unemployment Anxiety, Stress Symptoms, Depression, Temporary-Permanent Anxiety.*

1. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İŞSİZLİK KAYGISI

Yüksek öğrenim eğitimi, kişinin gelecek hayatının belirleyicisi iş hayatına adım olmakla birlikte ailesinden ayrılarak gittiği farklı bir şehirde konaklama, arkadaşlık ilişkileri, derslerin yoğunluğu ve ekonomik sıkıntıları öğrencilerde kaygı ve strese neden olmaktadır. Üniversite eğitimi alanların sayısı artmakta fakat istihdam alanları üniversiteden mezun olan öğrenci sayısını karşılayamamakta yetersiz kalmaktadır. Üniversiteden mezun olan öğrencilerin bir işe yerleşmeleri ve işe yerleşme süreleri uzamaktadır(Tektaş, 2014:251). Böylelikle ülkemizde üniversiteli işsizler ordusu artmakta, üniversite bitirmenin iş bulmayı kolaylaştıracağı düşüncesi etkisini yitirmektedir. Eğitim işgücü arzının istihdam edilmesi ve verimliliğinin arttırmada en önemli faktördür. Eğitimin bu kadar önemli bir hale gelmesi nitelikli işgücü sayısını artırırken meslek sahibi olma düşüncesiyle üniversiteye yerleşen öğrencilerin mezun olduktan sonra eğitim gördüğü alanla eşdeğer yeterince iş bulamamasını da sağlamaktadır. Mezun olunacak bölümle ilgili iş bulunamaması yani geleceğinin belirsizleşmesi bireylerin çeşitli psikolojik problem yaşamasına neden olmaktadır. Bu problemlerden en önemlisi de “işsizlik kaygısı”dır. Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğrencileri tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin, işsizlik kaygısı, gelecekte ümitsiz olduğu, bazılarının üniversiteyi boşuna okuduğunu düşünmesi, bazılarının ise üniversiteyi bitirdikten sonra evine dönmeyi düşündüklerini(Erzurumtso,2014); işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi nedeniyle üniversite öğrencileri, mezun olduktan sonra iş bulamayacakları endişesi taşıdıklarından dolayı kaygı düzeyinin çok

yüksek olduğu ve bu durumun öğrencileri ruhsal yönden yıpratmaya neden olduğu tespit edilmiştir(Şahin, 2014).

1.1. Kaygı

Kaygı; nesnesi ve(ya) genelde sebebi bilinmeyen belirsiz ve anlamsız korkudur(Seyyar, 2014:86). Bireyin kendi varlığı için asıl önemli olan değerlerin, varoluş hissini ve kimliğinin tehdit edilmesi halinde yaşanan doğal bir olaydır(Çifter, 1986:313). Günümüzde gençlerin yaşadığı problemlerden birisi olarak karşımıza çıkan kaygı, tehdit edilen bir ortamda bireyin kendisini yetersiz görmesi, iç sıkıntısı, korku ya da kuruntulardan kaynaklanan huzursuzluk hali, hoş olmayan bir duygulanım durumu ve gelecek muhtemel tehlikelere karşı gösterilen tepki olarak tanımlanabilir(Eroğlu, 2000:308; Yüksel ve Kurt, 2003:33-45; Karataş, 2009:32-35). Kaygısı yüksek olan birey öğrenme, düşünme, yargılama, karar verme ve problem çözme yeteneği olumsuz etkilenir(Öz, 2004:157-178). Bunlara rağmen kaygı, genel olarak insanın varoluşu için gerekli yaşamsal bir güç olarak uyarıcı, koruyucu ve motive edici özellikleri de bulunmaktadır(Akgün, 2007:284-296).

Spielberg kaygıyı durumluk ve sürekli kaygı olmak üzere iki başlıkta incelemiştir. Durumluk kaygı; insanların özel durumları tehlikeli olarak yorumlaması sonucu oluşan(Özusta, 1995:34-36), karşılaşılan olaylara yüklenen anlamlar bireyin yaşadığı genellikle geçici ve kısa süreli duruma karşı oluşturduğu tepkidir(Kartopu, 2013:239). Sürekli kaygı; kişinin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama ya da stresli olarak Yorumlama, olayların birey tarafından tehlikeli ve özünü tehdit edici olarak algılanması sonucu oluşan mutsuzluk ve hoşnutsuzluk duygusudur. Bu tür kaygı seviyesi yüksek olan bireylerin kolaylıkla incindikleri ve karamsarlığa düştükleri görülür(Öner ve Le Compte, 1983:180).

Depresyon, üzüntü, kötümserlik, umutsuzluk ve yalnızlık hissi gibi yakınmalar, hayatından zevk alamama ile karakterize edilen duygusal çökkünlük halidir(Ceylan, 2003:4). Kaygı ve depresyon hastalarının kendilik kavramını ayaklar altına almaları, olumsuz tahminler ve deneyimlerini olumsuz önyargılar olması benzer özellikler gösterir. Ancak depresyon, geleceği tamamen karanlık görerek yenildiğine inanması, içinde bulunduğu durumu çeviremeyeceğine dair inancı vardır kendisini pişman ve üzgün hissedip her şeyden vazgeçerek kendi kabuğuna çekilir(Beck vd., 2006:189-192).

Stres, vücudun spesifik olmayan her hangi bir istemine verdiği yanıt olarak tanımlanabilir. Kaygı, stresli durumlara karşı normal bir cevap, fizyolojik, psikolojik olarak deneyimlenen gerçek veya gerçek olmayan tehlikenin algılanmasına emosyonel bir reaksiyondur. İnsanın varoluşu için gerekli yaşamsal bir güç, bireyin olgunlaşma sürecinde kuvvetli bir faktördür(Dereli, 1992:1-7).

1.2. İşsizlik

1.2.1. İşsizlik Kavramının Tanımı

Günümüzde sadece ülkemizde değil tüm dünyada baş gösteren işsizlik sorunu büyük önem arz etmektedir. Bilim insanları geçmişten günümüze kadar farklılaşan koşullara göre işsizliğin çeşitli tanımlamalarını yapmışlardır. Çalışma istek ve yeteneğinde olup da, günün çalışma ve ücret koşullarına göre emeğini sunmasına karşın, sosyo-ekonomik nedenlerle isteği dışında çalışma imkanı bulamayan kişi işsiz olarak tanımlanır(Andaç, 2010:42).

ILO, İşsizlik kavramının tanımını;

“Belli bir yaşta, belli bir zaman diliminde:

- a) “iş olmayan”, ör. ücretli bir işte veya kendi işinde çalışmayan;
- b) “o sırada iş için uygun”, ör. belli bir zaman diliminde ücretli iş veya kendi işi için uygun;
- c) “iş arayan”, ör. belli bir zaman döneminde iş bulmak için belli girişimlerde bulunmuş tüm kişileri kapsamaktadır” olarak tanımlamıştır(ILO, 2015).

1.2.2. Genç İşsizlik ve Türkiye’de İşsizlik Oranları

Genç işsizlik, “Çalışma istek ve gücünde olup, makul ve uygun bir iş bulamayan 15-24 yaş arasında bulunan kişidir”(Murat, 1995:179). 15-24 yaş grubunun işgücü piyasasına ilk kez giriş yaşı olması, daha önce bir iş tecrübesine sahip olmamaları ve işverenler tarafından ek maliyet oluşturmaları yüzünden tercih edilmemeleri, işgücü piyasası arasında etkin bir bağın kurulamaması yer almaktadır(Bedir, 2016).

Tablo1. Yıllara Göre 15-24 ve 15+ İşsizlik Oranları

	2016		2015	2014	2013	2012	2011	2010
	Ocak	Şubat						
15-24 yaş	19,2	18,6	18,5	17,9	18,7	17,5	18,4	21,7
15+	11,1	10,9	10,3	9,9	17,1	15,8	16,8	19,9

*http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1007

Ülkemizde 15 ve daha yukarı yaşta kişilerde işsizlik oranı %10,9, 15-24 yaş grubunu içeren genç işsizlik oranı ise %18,6 olarak işsizliğin en yaygın yaşandığı grubun gençler olduğu görülmektedir. İşgücüne katılma oranı %50,8 olarak gerçekleşirken istihdam oranı ise %45,3 dir(Tuik, 2016). Şubat 2014, TÜİK hanehalkı işgücü anketi verilerinin revizesi nedeniyle 2014-2016 yılları verileri birbirleriyle karşılaştırılabilirken, 2013-2010 verileri kendi aralarında karşılaştırma yapılabilir. 2014’den 2016 yılına kadar genç işsizlik oranlarının sürekli arttığı görülmektedir.

Genç işsizliğin normal işsizlik oranlarına göre fazla olmasının nedeni, gençlerin ilk kez iş arıyor olması(Kabaklarlı, 2011:13-15), eğitimden iş hayatına geçişte yaşanan genel zorluklar(UNDP, 2008), ayrıca emek yoğun üretimden sermaye yoğun üretime geçişin hızlanması; yatırımların yetersizliği; eğitim kalitesinin düşüklüğü ve kısalığı; istihdam vergilerinin ve işgücü maliyetlerinin yüksekliği; girişimciliğin yetersiz, verimliliğin düşük olması olarak sıralanabilir.

İşsizliğin en çok etkilediği kesim 15- 24 yaş arasındaki genç nüfustur. Teknolojinin ve üretim organizasyonunun değişimi eğitilmiş, kaliteli emek ihtiyacını arttırmaktadır. Türkiye en az bir dil bilen, alanında gerçekten donanımlı, enformasyon ve iletişim teknolojileriyle yakından ilişkili ve dünyadaki gelişmeleri günü gününe izleyen iyi yetişmiş kaliteli emek bakımından sıkıntılı bir ülkedir. Türkiye eğitim sistemi, ekonominin ihtiyaçlarını karşılayacak bilgi ve beceriye sahip işgücü yetiştirmede yetersiz kalmaktadır(Kaynak, 2007:72). Bu durum sektörün ihtiyacını karşılayacak işgücünün azalmasına, üniversiteden mezun olanların kendi alanıyla ilgili istihdam edilememesine neden olmaktadır. Gençler arasındaki işsizliğin yüksek oranlarda olması iki farklı

yaklaşım ile açıklanmaktadır. Bunlardan geleneksel yaklaşım, işlerin bulunabilirliğinin az olması ile ilgilidir. Yeni açılan işlerin az olması, gençlerin iş bulmasını zorlaştıran bir unsurdur. Yeni yaklaşım ise, istihdamdaki istikrarsızlıklar işsizlik probleminin temeli olarak görmektedir. Bu yönü ile bu yaklaşım işsizliğin önlenmesi için yeni işlerin oluşturulması gerektiği görüşüne de karşı çıkmaktadır(İzgi Balcı, 2008:4).

Son 50 yılda yükseköğretimde küreselleşme ve kitleselleşme giderek artmaktadır. Zorunlu eğitim süresi uzamıştır. Yükseköğrenim görenlerin oranı tutarlı bir biçimde artmaktadır. Öğrenci başına yapılan eğitim harcamaları da giderek artmaktadır(Kavak, 2011:2).

Eğitim işgücü arzının istihdam edilmesi ve verimliliğinin arttırmada en önemli faktördür. Eğitimin bu kadar önemli bir hale gelmesi nitelikli insan sayısını artırırken meslek sahibi olma düşüncesiyle üniversiteye yerleşen öğrencilerin mezun olduktan sonra eğitim gördüğü alanla eşdeğer yeterince iş bulamamasını da sağlamaktadır.

Tablo2. 15-24 Yaş Grubu Gençlerin Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Okuma-Yazma Bilmeyen%	11.3	12.5	16.7	11.0	19.5	16.4	11.2	9.0	10.3	12.1	7.9
Okuma Yazma Bilen Fakat Bir Okul Bitirmeyen%	16.3	15.3	17.3	19.8	23.0	18.4	15.1	14.8	15.5	15	14.1
İlkokul%	14.1	14.7	14.7	14.3	17.9	14.9	11.2	2.5	10.9	16	16.3
İlköğretim%	14.5	15.2	16.8	17.9	22.4	18.4	14.5	14.1	15.5	14.8	15.6
Ortaokul ve Dengi%	19.2	17.9	19.3	18.7	21.6	10.9	14.1	0.0	15.1	13.1	14
Genel Lise%	25.3	25.2	23.5	25.0	30.6	27.2	22.4	19.8	21.9	20.4	22.2
Lise Dengi Meslek Okulu%	25.6	21.1	22.6	20.8	27.6	23.1	21.2	19.1	18.6	19.3	18.1
Yüksekokul veya Fakülte%	30.5	27.2	28.5	29.8	33.2	32.5	30.0	28.5	29.2	28.3	29.5

<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>, <http://rapory.tuik.gov.tr/09-06-2016-11:06:18-9212258111778684849434328736.html>

Yükseköğretim görmüş kişilerin bütün yıllarda işsizlik oranlarının daha yüksek seyrettiği Tablo 2’de görülmektedir. 2014 yılında yapılan revize nedeniyle 2005-2013 yılları arasında yüksekokul veya fakülte mezunlarının işsizlik oranı, 2014-2015 yılları arasında fakülte mezunlarının işsizlik oranları Tablo 2’ de yer almaktadır. 2015 yılında fakülte mezunları bir önceki yıla göre 1,2 puan artışıyla 29.5 olarak gerçekleşmiştir.

Gençler arasında işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi nedeniyle üniversite öğrencileri, mezun olduktan sonra iş bulamayacakları endişesi taşıdıklarından dolayı kaygı düzeyinin çok yüksek olduğu ve bu durumun öğrencileri ruhsal yönden yıpratmaya neden olduğu görülmektedir(Şahin, 2014). Eğitim uzun dönemde işsiz kalma riskini düşürmektedir. Ancak Türkiye’de yeni mezun olan, lise ve üzeri eğitim almış yüksek sayıdaki genç işgücünün istihdam olanaklarının düşük olduğu görülmektedir(Yentürk ve Başlevent, 2007:1).

Teoride üniversite mezunlarının istihdam sorunu yaşamadıkları Üniversite diplomasının bazı işler için önkoşul olduğu bilinmektedir(Lacey ve Crosby, 2004:15).

Ancak günümüzde işsizlik oranlarının üniversite öğrencilerinde yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim düzeyi arttıkça işsizlik oranı da artmaktadır. Türkiye’de, eğitilmiş işgücünün istihdam olanaklarının düşük olması ve işsizlik oranlarının yüksek olması üniversitede eğitim gören gençlerin mezun olduktan sonra iş bulamama kaygısı yaşamalarına neden olmaktadır. Yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranlarının yüksekliği işgücü piyasasına yeni girmiş olan gençlerin eğitilmiş ancak tecrübesiz olmaları ve mevcut işleri kendilerine uygun bulmamaları gibi nedenlerle açıklanabilir(Özkan, 2013:48-51).

Üniversite öğrencilerinde, en büyük kaygı kaynağı gelecek endişesi ve bununla bağlantılı olarak işsizlik kaygısının baş göstermesidir. Gençler ve üniversite mezunları arasında işsizliğin yaygın olması, üniversite sayılarının hızla çoğalması, mezun sayılarının hızla artması, işe giriş önceliği konusunda binlerce gençle rekabet edebilecek düzeyde kendilerini yetiştirmenin önemini giderek kavranması, işgücü piyasasındaki deneyim, işsizlik ve işe karşı algılamaları işsizlik kaygı düzeyinin daha da artmasına neden olmakta, işsizlik hata ve beceriksizlik ya da utanç kaynağı olan bir kusur gibi değerlendirilmektedir(Dursun ve Aytaç, 2009:83). Üniversiteden mezun olarak işgücü niteliğini artırmanın iyi bir iş için yeterli olmaması gençlerdeki gelecek belirsizliğini artırmaktadır. Üniversite mezunlarının daha iyi ücret ve güvenceli bir işte çalışmak istemeleri niteliksiz iş gücüne göre işsizlik süresini uzatmaktadır. Üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşamlarına neden olmaktadır(Çakmak ve Hevedanlı, 2004:3).

Toplumun iki tane ihtiyacını gerçekleştirmek üzere eğitim kurumsallaştırılmıştır. Birincisi modern vatandaşlarını yetiştirme gerekliliği ikincisi ise üretimde ihtiyaç duyulan niteliklere sahip işgücünü yetiştirmektir(Ünal, 2013:56). İşgücü piyasasının en önemli sorunlarından biri işgücü piyasasının talep ettiği nitelikler ile eğitim sisteminin arz ettiği nitelikler arasındaki uyumsuzluklardır(Bedir, 201:40).

İş, gençlerin sosyal kimliğini şekillendiren, yaşamlarını, bağımsızlıklarının gelişimini, gelirlerini, kendilerine saygılarını oluşturmada büyük bir öneme sahiptir(Özsöz, 2012:6).

Üniversite’de okunan bölüm ve fakülteye göre kaygı ve kaygıya neden olan kaynaklar benzer özellik göstermektedir. Okuduğu bölümü bilinçli ve isteyerek seçen öğrencilerin daha pozitif ve umutlu, kaygı düzeyleri ise düşüktür. Öğrencilerin geleceğe dair belirsizlikler, kendisini güvende hissedememesinden kaynaklı olarak kaygılarını artırmaktadır(Ehtiyar ve Üngüren, 2008:175). Öğrencilerin okudukları bölüm ile iş bulamama kaygıları arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir(Aydın vd., 2013:4). Üniversite gençliğini başkalarından ayıran en önemli özellik, onların geleceğin bilgili yönetici ve karar verici adayları olmalarıdır(Yazıcı ve Akkutay, 2001:121).

Bu nedenle üniversite öğrencilerinin kaygı düzeyinin belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Çünkü, üniversite öğrencileri ile yapılan çeşitli araştırmalarda depresyon, kaygı, öfkelenme, çabuk sinirlenme, kişilerarası ilişkilerde huzursuzluk, obsesif-kompulsif özellikler gibi sorunların yoğun bir biçimde ortaya konduğu belirtilmektedir(Acar, 1993:80).

2. YÖNTEM

2.1. Çalışmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı üniversite son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin işsizlik kaygısı ve durumluk-sürekli kaygı, stres belirtileri, depresyon düzeylerini tespit ederek aralarındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. İşsizlik kaygı düzeyi ile cinsiyet, lisans eğitimi aldığı fakülte, bölümü isteyerek tercih etme durumu, mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit etme durumu, mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre, mezun olduktan sonra 1 yıl içerisinde iş bulamazsa yapmak istediği kendisine uygun olan davranış değişkenleri arasında bir ilişki olup olmadığını ortaya koymaktır. Ayrıca öğrencilerin eğitim aldıkları fakültelerin bölümlerine göre işsizlik kaygı düzeyleri arasındaki farkı ortaya koymaktır.

2.2. Çalışmada Kullanılan Araçlar

2.2.1. İşsizlik Kaygısına Yönelik Psiko-Sosyal Anket

Dursun ve Aytaç (2009), üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısını belirlemek için var olan alan yazı ışığında psikometrik sorular hazırlamıştır. Ersoy-Kart ve Erdost(2008), üniversite öğrencilerinde işsizlik kaygısı, kişilik ve sosyal davranışlarını ölçmek üzere psikometrik sorular belirlemiştir. Bu sorular ışığında 26 soruluk işsizlik kaygısı ölçeği, uygulama yapılmadan önce pilot çalışma ile 100 adet gönüllü katılımcılara uygulanmıştır. Güvenirlik, geçerlik, değerlendirmeler doğrultusunda gerekli düzeltmeler ve yenilemeler yapılmıştır. Sorular 1-5 arası puanlanan Likert tipi ölçek yardımıyla cevaplanmıştır.

“İşsizlik Kaygısı” ölçeğindeki 26 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.900$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı(açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.916>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir. Faktör analizi uygulamasında varimax yöntemi seçilerek faktörler arasındaki ilişkinin yapısının aynı kalması sağlanmıştır. Faktör analizi sonucunda değişkenler toplam açıklanan varyansı %47.432 olan 4 faktör altında toplanmıştır. Güvenirliğine ilişkin bulunan alpha ve açıklanan varyans değerine göre “İşsizlik Kaygısı” ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu anlaşılmıştır.

2.2.2. Spielberg Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği (State-Trait Anxiety Inventory -STAI)

Ölçek, bireylerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Spielberger ve arkadaşları tarafından 1964 yılında geliştirilmiştir. Ölçeğin, Türkçe güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Öner ve Le Compte (1983) tarafından yapılmıştır. Ölçeklerin test-tekrar test değişmezlik katsayıları Sürekli Kaygı Ölçeği için .73 ile .86, Durumluk Kaygı Ölçeği için .16 ile .54 arasında; alfa korelasyonları ile hesaplanan iç tutarlılık ve test homojenliğini yansıtan katsayılar Durumluk Kaygı için .83 ile .92, Sürekli Kaygı için .86 ile .92 bulunmuştur²⁵⁵. Durumluk-sürekli kaygı envanteri, 14yaşından yukarı olan gençler ve yetişkinlerde kaygıyı ölçmektedir. Bir tür kendini değerlendirme türü olan ölçek, kısa ifadelerden oluşan 40 maddeyi içermektedir. 20 maddelik durumluk kaygı ölçeği ile 20 maddelik sürekli kaygı ölçekleri birbirinden bağımsızdır. Ölçeğin içerdiği ters maddelerde puanlar tersine çevrilmek kaydıyla, bütün maddeler 1-4 arası puanlanmakta, artan puan yüksek kaygı düzeyini göstermektedir.

Ölçekten elde edilen toplam puan değeri 20 ile 80 arasında değişebilir. Puanın büyük olması kaygı seviyesinin yüksek olduğunu, küçük puan kaygı seviyesinin düşük olduğunu işaret eder.

2.2.3. Beck Depresyon Envanteri(1978 Formu)

Araştırmaya katılan öğrencilerin depresyon yönünden riski belirlemeyi, kendini değerlendirme, depresif belirtilerini ölçmek amacıyla Beck Depresyon Envanteri(1978) formu kullanılmıştır. BDE' nin ilk hali Beck ve ark. (1961) tarafından geliştirilmiştir. BDE(1978) uyarlaması Beck ve ark. (1979) tarafından puanlamanın ve kendini değerlendirmenin kolay olacak şekilde getirilmiştir. 21 maddeden oluşan ölçeğin, her maddesi 0-3 arasında puan alır. Toplam puan 0-63 arasında değişir. Ölçeğin Türkçe için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Hisli(1989) yapmış olup, kesme puanının 17 olarak kabul edildiğini, 17 ve üstündeki BDE puanlarının tedavi gerektirebilecek depresyonu%90 üzerinde bir doğrulukla ayırt edebildiğini belirtilmiştir.

2.2.4. Stres Belirtileri Ölçeği

Das Gupta (1992) tarafından geliştirilen Stres Belirtileri Ölçeği, 38 maddeden oluşur. Ölçeği oluşturan maddelerin her biri dört dereceli (1=hiç, 4=sürekli) Likert tipi bir ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Listeden elde edilebilecek en düşük puan 38; en yüksek puan da 152' dir. Yüksek puanla belirti sıklığında artışa işaret etmektedir. Türkçe formu Hovardaoğlu (1997) tarafından oluşturulmuştur. Türkçe form üzerinde yapılan analizde (1) bilişsel-duyuşsal, (2) fizyolojik, (3) ağrı-yakınma olmak üzere 3 tane faktörler tespit edilmiştir. Hovardaoğlu, stres durumunda ortaya çıkan tepkileri tek boyutla ölçülemeyeceğini olanağının olmadığını düşünmektedir. Araştırmalarda ölçek, alt-faktör puanlarına dayanılarak kullanılabilirliği gibi, toplam puan olarak da kullanılabilirliği söylenmiştir. İki yarım test güvenilirliği bütün faktörler için .62 - .73 arasında değişmektedir .

2.3. Evren ve Örneklem

Süleyman Demirel Üniversitesi dördüncü sınıfta öğrenim görmekte olan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 1787 kişi, Fen-Edebiyat Fakültesi 1540 kişi, Sağlık Bilimleri Fakültesi 435 kişi, Mühendislik Fakültesi 2644 kişi toplam 6198 kişi araştırmanın uygulandığı ana kütleli oluşturmaktadır. Bu ana kütleli kütleyi temsil ettiği varsayılan tabakalı tesadüfi örneklem yöntemiyle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi 123, Fen-Edebiyat Fakültesi 125, Sağlık Bilimleri Fakültesi 37, Mühendislik Fakültesi 156 olmak üzere 246 kadın 195 erkek toplam 441 dördüncü sınıf lisans öğrencisine gönüllülük esasına dayalı olarak anket formları uygulanmıştır.

Örneklem için bu fakültelerin tercih edilme nedeni, işsizlik kaygısının en çok bu fakültelerde yaşandığının düşünülmesidir. Sağlık sektöründe istihdam olanaklarının artması, mezun sayının az olması bu fakültelerde okuyan öğrencilerin mezun olduktan sonra bir işe yerleşme umudunu arttırdığı görülmektedir. Bu nedenle sağlık bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin işsizlik kaygılarının olup olmadığını ölçmek bilime katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Fakültelerin son sınıf öğrencileri iş yaşamına yakın potansiyel işgücü olarak görüldüğünden bu öğrencilerin işsizlik kaygı düzeylerini araştırmak önemlidir. Veriler 441 anket üzerinden değerlendirilmiştir.

2.4. İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotları (Sayı, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, frekans dağılımları,

Mann-Whitney U testi (MWU), t testi, F testi ve tek yönlü Anova kullanılmıştır. İşsizlik Kaygısı” ölçeğindeki 26 maddenin güvenilirliğini hesaplamak için iç tutarlılık katsayısı olan “Cronbach Alpha” hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirliği $\alpha=0.900$ olarak çok yüksek bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğinin ortaya koymak için açıklayıcı(açımlayıcı) faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Yapılan Barlett testi sonucunda ($p=0.000<0.05$) faktör analizine alınan değişkenler arasında ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Yapılan test sonucunda ($KMO=0.916>0,60$) örnek büyüklüğünün faktör analizi uygulanması için yeterli olduğu tespit edilmiştir.

2.5. Bulgular

Araştırmada kullanılan işsizlik kaygısına yönelik sosyo-psiko ankette yer alan ifadelere verilen cevaplara göre faktör analizi yapılarak işsizlik kaygısına neden olan alt boyutlar belirlenmiştir. Tablo 2’ de işsizlik kaygısına neden olan alt boyutların ortalamaları yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısına Neden Olan Alt Boyutların Ortalamaları

İşsizlik Kaygısına Neden Olan Alt Boyutlar	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Ekonomideki İstihdam Zorlukları	441	3,450	0,857	1,110	5,000
Çevresel ve Sosyal Baskı	441	3,042	0,824	1,000	4,880
Kişisel Karamsarlık ve Özgüven Eksikliği	441	2,638	0,814	1,000	5,000
Niteliksel Olarak Bilgi ve Beceri Eksikliği	441	2,885	0,847	1,000	5,000
Genel İşsizlik Kaygısı	441	3,070	0,668	1,150	4,690

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısına neden olan işsizlik kaygı düzeylerinin ortalamaları incelendiğinde, “istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalmanın etkisi” ifadelerine yüksek ($3,450\pm 0,857$); “çevresel ve sosyal baskı” ifadesine orta ($3,042\pm 0,824$); “kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği” ifadelerine orta ($2,638\pm 0,814$); “ niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği” ifadelerine orta ($2,885\pm 0,847$); “genel işsizlik kaygısı” ifadesine ise orta ($3,070\pm 0,668$); düzeyde katıldıkları görülmektedir.

Araştırmada kullanılan ölçeklerin analiz sonuçları Tablo 3’ de gösterilmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı, Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı, Depresyon, Stres Belirtileri Ortalamaları

Ölçek Türü	N	Ortalama	Ss
Durumluk Kaygısı	441	40.666	5.994
Sürekli Kaygı	441	47,814	5,971
Depresyon	441	11,403	8,585
Stres Belirtileri	441	64,997	13,657

Tablo 4’ de görüldüğü üzere katılımcıların durumluk kaygı ortalaması ($40,666\pm 5,994$), sürekli kaygı ortalaması ($47,814\pm 5,971$), depresyon ortalaması ($11,403\pm 8,585$), stres belirtileri ortalaması ($64,997\pm 13,657$), genel işsizlik kaygısı ile ilgili sorulara verilen cevapların ortalaması ($3,070\pm 0,668$) olarak bulunmuştur.

Tablo 5’ de araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyet, lisans eğitimi aldığı fakülte, bölümü isteyerek tercih etme durumu, mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit etme durumu, mezun olduktan sonra iş

bulabileceğini ümit ettiği süre, mezun olduktan sonra 1 yıl içerisinde iş bulamazsa yapmak istediği kendisine uygun olan davranış ile ilgili cevaplarını gösteren frekans dağılımını göstermektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin cinsiyet, lisans eğitimi aldığı fakülte, bölümü isteyerek tercih etme durumu, mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit etme durumu, mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre, mezun olduktan sonra 1 yıl içerisinde iş bulamazsa yapmak istediği kendisine uygun olan davranış değişkenleri bakımından ortalamaları

Tablolar	Gruplar	Frekans(n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	246	55,8
	Erkek	195	44,2
	Toplam	441	100,0
Lisans Eğitimi Aldığı Fakülte	Sağlık Bilimleri Fakültesi	37	8,4
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	123	27,9
	Fen Edebiyat Fakültesi	125	28,3
	Mühendislik Fakültesi	156	35,4
	Toplam	441	100,0
Bölümü İsteyerek Tercih Etme Durumu	Evet	317	71,9
	Hayır	124	28,1
	Toplam	441	100,0
Bugüne Kadar İş Deneyimin Olma Durumu	Evet	283	64,2
	Hayır	158	35,8
	Toplam	441	100,0
Mezun Olduktan Sonra İş Bulabileceğine ümit Etme Durumu	Evet	320	72,6
	Hayır	121	27,4
	Toplam	441	100,0
Mezun Olduktan Sonra İş Bulabileceğini Ümit Ettiği Süre	0-11 Ay	136	42,5
	12-23 Ay	113	35,3
	24 Ay ve üstü	71	22,2
	Toplam	320	100,0
Mezun Olduktan Sonra 1 Yıl İçerisinde İş Bulamazsa Yapmak İsteddiği Kendisine Uygunolan davranış	Askere Gitmek	91	20,6
	Yüksek Lisans Yapmak	100	22,7
	Sınavlara Hazırlanmak	130	29,5
	Kurslara Katılmak	26	5,9
	Mesleğimle İlgili Olmasa da Masraflarımı Karşılacak Geçici İşler Yapmak	57	12,9

Tablo 5' de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğrencilerin 246' sı (%55,8) kadın, 195' i (%44,2) erkek; Lisans eğitimi aldığı fakülte değişkenine göre incelendiğinde 37' si (%8,4) Sağlık Bilimleri Fakültesi, 123' ü (%27,9) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 125' i (%28,3) Fen-Edebiyat Fakültesi, 156' sı (%35,4) Mühendislik Fakültesi olduğu görülmektedir.

Öğrencilerinin bölümünü isteyerek tercih etme durumu değişkenine göre 317' si (%71,9) evet, 124' ü (%28,1) hayır olduğu öğrencilerin büyük çoğunluğunun bölümlerini kendi iradeleriyle seçtikleri görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin bugüne kadar iş deneyiminin olma durumu değişkenine göre 283' ü (%64,2) evet, 158' i (%35,8) hayır cevaplarını verdikleri öğrencilerin çoğunluğu iş hayatının içindedir.

Mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit etme durumu değişkenine göre 320' si (%72,6) evet, 121' i (%27,4) hayır demektir. Öğrencilerin önemli bir kısmı mezun olduktan sonra iş bulabileceğini düşünmektedir.

Mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre değişkenine göre 136' sı (%42,5) 0-11 ay, 113' ü (%35,3) 12-23 ay, 71' i (%22,2) 24 ay ve üstü olduğu görülmekte öğrencilerin mezun olduktan sonra kolaylıkla iş bulabileceği kanaatinde oldukları görülmektedir.

Mezun olduktan sonra 1 yıl içerisinde iş bulamazsa yapmak istediği kendisine uygun davranış değişkenine göre tablo 3 incelendiğinde 91' i (%20,6) Asker gitmek, 100' ü (%22,7) Yüksek lisans yapmak, 130' u (%29,5) Sınavlara hazırlanmak, 26' sı (%5,9) Kurslara katılmak, 37' si (%8,4) Kendi işimi kurmak, 57' si (%12,9) Mesleğimle ilgili olmasa da masraflarımı karşılayacak geçici işler yapmak olarak dağılmaktadır. 1 yıl içerisinde iş bulamazlarsa öğrenciler öğrenim hayatlarına devam ederek lisansüstü eğitim görmek isteyerek aslında iş hayatına başlamayı ertelemektedirler.

Gençler arasındaki işsizlik olgusu, onların iş hayatına katılma veya okula devam etme kararlarıyla yakından ilişkilidir. Örneğin işgücüne katılım oranlarının yükselişi, gençlerin okulu bitirip erken yaşlarda iş hayatına başlamaya ilişkin yüksek beklentilerini yansıtırken gençler arasındaki yüksek işsizlik oranları, onları çoğu kez okulda daha uzun süre kalmaya zorlayabilmektedir(Kavak, 1997:24).

Tablo 6. Cinsiyete Göre Genel İşsizlik Kaygı Puan Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	P
Genel İşsizlik Kaygısı	Kadın	246	3,142	0,632	2.573	0.100
	Erkek	195	2,979	0,701		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($t=2.573;p=0.010<0,05$). Kadın üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları($x=3,142$), erkek üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından($x=2,979$) yüksek bulunmuştur. Cinsiyete göre işsizlik kaygısı düzeyi öğrencilerde farklılık göstermektedir. Kaygı konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde kız öğrencilerinin kaygı düzeylerinin erkekler öğrencilerin kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu saptanmıştır(Dursun ve Aytaç, 2009:80). Toplumsal cinsiyet ayrımcılığı emek piyasasına girişte de etkili olması ve erkeğin her türlü işi yapabilmesi kız öğrencilerin iş bulma konusunda olumsuz düşünce yaşamalarına neden olmaktadır.

Tablo 7. Fakülte Değişkenine Göre Genel İşsizlik Kaygısı Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	p	Fark
Genel İşsizlik Kaygısı	Sağlık Bilimleri Fakültesi	37	2,626	0,524	20,218	0,000	2>1 3>1 3>2 3>4
	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	123	3,064	0,664			
	Fen Edebiyat Fakültesi	125	3,394	0,572			
	Mühendislik Fakültesi	156	2,920	0,662			

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının lisans eğitimi aldığı fakülte değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. ($F=20,218; p=0,000 < 0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Lisans eğitimi aldığı fakülte İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,064 \pm 0,664$), lisans eğitimi aldığı fakülte Sağlık Bilimleri Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,626 \pm 0,524$) yüksek bulunmuştur. Lisans eğitimi aldığı fakülte Fen-Edebiyat Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,394 \pm 0,572$), lisans eğitimi aldığı fakülte Sağlık Bilimleri Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,626 \pm 0,524$) yüksek bulunmuştur. Lisans eğitimi aldığı fakülte Fen-Edebiyat Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,394 \pm 0,572$), lisans eğitimi aldığı fakülte İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($3,064 \pm 0,664$) yüksek bulunmuştur. Lisans eğitimi aldığı fakülte Fen-Edebiyat Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,394 \pm 0,572$), lisans eğitimi aldığı fakülte Mühendislik Fakültesi olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,920 \pm 0,662$) yüksek bulunmuştur. Öğrencilerin okudukları bölüm ile iş bulamama kaygıları arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir (Aydın vd., 2013:4). Bu çalışma araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Sağlık sektörü 2015 işsizlik oranı %4,9, istihdam oranı ise %80,4 ile en az işsizlik, en yüksek istihdam oranına sahiptir. Mühendislik işleri %8,8 işsizlik oranına sahiptir, %79,9 istihdam oranına sahiptir (Tuik, 2016). İşsizlik oranlarının az olduğu sağlık sektöründe öğrencilerin kolaylıkla iş bulabileceklerini düşündükleri için işsizlik kaygılarının olmadığı düşünülmektedir. İşsizlik oranlarının en yüksek olduğu Fen-Edebiyat mezunlarının ise işsizlik kaygılarının oldukça yüksek çıktığı görülmektedir.

Tablo 8. Bölümünü İsteyerek Tercih Etme Durumuna Göre Genel İşsizlik Kaygısı Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	p
Genel işsizlik Kaygısı	Evet	317	2,997	0,652	-3,709	0,000
	Hayır	124	3,256	0,674		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının bölümünü isteyerek tercih etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla

yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($t=-3.709$; $p=0.000<0,05$). Bölümünü isteyerek tercih etmeyen üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($x=3,256$), bölümünü isteyerek tercih eden üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($x=2,997$) yüksek bulunmuştur. Genel işsizlik kaygı puanları bölümünü isteyerek tercih etmeyen üniversite öğrencilerinde daha yüksek olarak tespit edilmiştir.

Tablo 9. Bugüne Kadar İş Deneyiminin Olma Durumuna Göre Genel İşsizlik Kaygısı Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	p
Genel işsizlik Kaygısı	Evet	283	3,039	0,694	1,319	0,173
	Hayır	158	3,126	0,616		

Genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının bugüne kadar iş deneyiminin olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). İşgücü piyasasında kısa süreli de olsa herhangi bir iş deneyimi olan öğrencilerin tecrübelerinin işe girişlerini kolaylaştıracağı, örgüte kolay uyum sağlayacağı algısı ve iş yaşamında karşılaşacağı sorunların farkında olma düzeyi ve özgüvenleri yüksek olduğundan kaygı ve umutsuzluk düzeyi düşük çıkmıştır(Dursun ve Aytaç, 2009:82). Daha önce iş deneyimi olan öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin artmasının etkisi olduğu söylenilebilir.

Tablo 10. Mezun Olduktan Sonra İş Bulabileceğine Ümit Etme Durumuna Göre Genel İşsizlik Kaygısı Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	p
Genel işsizlik Kaygısı	Evet	320	2,863	0,603	-12,219	0,000
	Hayır	121	3,616	0,502		

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının mezun olduktan sonra iş bulabileceğine ümit etme durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($t=-12.219$; $p=0.000<0,05$). Mezun olduktan sonra iş bulabileceğine ümit etmeyen üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($x=3,616$), mezun olduktan sonra iş bulabileceğine ümit eden üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($x=2,863$) yüksek bulunmuştur. İş bulma ümidi olmayan öğrencilerin (%27,4) işsizlik kaygısı yüksektir. Araştırmaya katılanların büyük çoğunluğu iş bulma ümidi içindedir(72,6).

Tablo 11. Mezun Olduktan Sonra İş Bulabileceğini Ümit Ettiği Süreye Göre Genel İşsizlik Kaygısı Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	p	Fark
Genel İşsizlik Kaygısı	0-11 Ay	136	2.647	0.614	20.371	0.000	2>1
	12-23 Ay	113	2.936	0.557			3>1
	24 Ay ve Üstü	71	3.160	0.496			3>2

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının mezun olduktan sonra iş bulabileceğine ümit ettiği süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=20,371$; $p=0,000<0,05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre 12-23 ay olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($2,936\pm 0,557$), mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre 0-11 ay olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,647\pm 0,614$) yüksek bulunmuştur. Mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre 24 ay ve üstü olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,160\pm 0,496$), mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre 0-11 ay olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,647\pm 0,614$) yüksek bulunmuştur. Mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre 24 ay ve üstü olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,160\pm 0,496$), mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit ettiği süre 12-23 ay olan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,936\pm 0,557$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 12. Genel Akademik Başarı Düzeyine Göre Genel İşsizlik Kaygısı Ortalamaları

	Grup	N	Ort.	Ss	T	p	Fark
Genel İşsizlik Kaygısı	1.50-1.99	45	2.975	0.605	1.974	0.098	
	2.00-2.49	150	3.115	0.619			
	2.50-2.99	154	3.138	0.679			
	3.00-3.40	75	2.950	0.704			
	3.50-4.00	17	2.830	0.874			

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının genel akademik başarı düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

Tablo 13. Araştırmaya Katılan Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygı Düzeyi ile Durumluk Kaygı, Sürekli Kaygı, Depresyon, Stres Belirtileri Aralarındaki İlişkinin Korelasyon Analizi ile İncelenmesi Sonuçları

		Genel İşsizlik Kaygısı
Durumluk Kaygı	r	-0,190**
	p	0,000
Sürekli Kaygı	r	0,104*
	p	0,029
Depresyon	r	0,343**
	p	0,000
Stres Belirtileri	r	0,309**
	p	0,000

Durumluk kaygı ve genel işsizlik kaygısı arasında çok zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.19$; $p=0,000<0.05$). Sürekli kaygı ve genel işsizlik kaygısı arasında çok zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.104$; $p=0,029<0.05$). Sürekli kaygı ve durumluk kaygı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.255$; $p=0,000<0.05$). Depresyon ve genel işsizlik kaygısı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.343$; $p=0,000<0.05$). Depresyon ve durumluk kaygı arasında çok zayıf, negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=-0.114$; $p=0,017<0.05$). Depresyon ve sürekli kaygı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.293$; $p=0,000<0.05$). Stres belirtileri ve genel işsizlik kaygısı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.309$; $p=0,000<0.05$). Stres belirtileri ve sürekli kaygı arasında zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.297$; $p=0,000<0.05$). Stres belirtileri ve depresyon arasında orta, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.591$; $p=0,000<0.05$).

Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinin Okumakta Olduğu Bölümler İle İşsizlik Kaygısına Neden Olan Alt Boyutlar Arasındaki İlişki

	Grup	N	Ort	Ss	t	p
Genel İşsizlik Kaygısı	Fizik Tedavi Ve Rehabilitasyon	10	2,323	0,519	1,920	0,146
	Ebelik	8	2,769	0,528		
	Hemşirelik	10	2,627	0,457		
	Spor Bilimleri	9	2,833	0,520		

Genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının Sağlık Bilimleri Fakültesi bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 15. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Bölümlerine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	t	p	Fark
Genel İşsizlik Kaygısı	Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	12	3,285	0,763	2,152	0,044	8 > 5 1 > 6 3 > 6 4 > 6 8 > 6
	Ekonometri	8	3,221	0,550			
	İktisat	26	3,166	0,682			
	Kamu Yönetimi	22	3,147	0,466			
	Maliye	17	2,882	0,531			
	İşletme	24	2,720	0,822			
	Sağlık Yönetimi	9	3,081	0,474			
	Uluslar Arası İlişkiler	5	3,631	0,484			

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,152$; $p=0,044<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Uluslararası İlişkiler bölümünü okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,631 \pm 0,484$), Maliye bölümünü okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,882 \pm 0,531$) yüksek bulunmuştur. Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünü okuyanların genel işsizlik kaygısı puanları ($3,285 \pm 0,763$), İşletme bölümünü okuyanların genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,720 \pm 0,822$) yüksek bulunmuştur. Bölümü İktisat olanların genel işsizlik kaygısı puanları ($3,166 \pm 0,682$), bölümü İşletme olanların genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,720 \pm 0,822$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Kamu Yönetimi olanların genel işsizlik kaygısı puanları ($3,147 \pm 0,466$), bölümü İşletme olanların genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,720 \pm 0,822$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Uluslar Arası İlişkiler olanların genel işsizlik kaygısı puanları ($3,631 \pm 0,484$), bölümü İşletme olanların genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,720 \pm 0,822$) yüksek bulunmuştur.

Tablo 16. Fen Edebiyat Fakültesinin Bölümlerine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Genel İşsizlik Kaygısı	Arkeoloji	5	3,400	0,465	1,620	0,109	
	Türk Dili Ve Edebiyatı	15	3,374	0,511			
	Tarih	16	3,245	0,670			
	Coğrafya	8	3,399	0,634			
	Sosyoloji	15	3,149	0,649			
	Felsefe	11	3,671	0,472			
	İngiliz Dili Ve Edebiyatı	6	3,147	0,543			
	Matematik	17	3,276	0,543			

	Fizik	7	3,374	0,559			
	Kimya	13	3,533	0,500			
	Biyoloji	12	3,811	0,454			

Genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 17. Mühendislik Fakültesinin Bölümlerine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	F	p	Fark
Genel İşsizlik Kaygısı	İnşaat	25	2,582	0,690	2,173	0,016	3 > 1 4 > 1 7 > 1 10 > 1 12 > 1 13 > 1 10 > 2 12 > 2 12 > 4 10 > 5 12 > 5 12 > 6 12 > 7 10 > 8 12 > 8
	Bilgisayar	17	2,776	0,631			
	Çevre	10	3,239	0,721			
	Elektronik Ve Haberleşme	14	3,017	0,492			
	Jeofizik	13	2,743	0,603			
	Jeoloji	20	2,919	0,752			
	Maden	22	2,967	0,653			
	Tekstil	11	2,731	0,546			
	Endüstri	5	2,992	0,633			
	Gıda	7	3,407	0,270			
	Kimya	3	3,218	0,250			
	Otomotiv	4	3,731	0,598			
	Makine	5	3,292	0,627			

Araştırmaya katılan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (Anova) sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur ($F=2,173$; $p=0,016<0.05$). Farklılıkların kaynaklarını belirlemek amacıyla tamamlayıcı post-hoc analizi yapılmıştır. Çevre Mühendisliği bölümü öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,239 \pm 0,721$), İnşaat Mühendisliği bölümü öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,582 \pm 0,690$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,017 \pm 0,492$), bölümü İnşaat Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,582 \pm 0,690$) yüksek bulunmuştur. Maden Mühendisliği bölümünü okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($2,967 \pm 0,653$), İnşaat Mühendisliği bölümünü okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,582 \pm 0,690$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Gıda Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,407 \pm 0,270$), bölümü İnşaat Mühendisliği okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,582 \pm 0,690$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Otomotiv Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), İnşaat Mühendisliği bölümünde

okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,582 \pm 0,690$) yüksek bulunmuştur. Makine Mühendisliği bölümünde okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,292 \pm 0,627$), İnşaat Mühendisliği bölümünde okuyan öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,582 \pm 0,690$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Gıda Mühendisliği olan öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,407 \pm 0,270$), bölümü Bilgisayar Mühendisliği olan öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,776 \pm 0,631$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Otomotiv Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), bölümü Bilgisayar Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,776 \pm 0,631$) yüksek bulunmuştur. Otomotiv Mühendisliği bölümü öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği bölümü öğrencilerinin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($3,017 \pm 0,492$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Gıda Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,407 \pm 0,270$), bölümü Jeofizik Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,743 \pm 0,603$) yüksek bulunmuştur. Otomotiv Mühendisliği bölümünde okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), Jeofizik Mühendisliği bölümünde okuyan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,743 \pm 0,603$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Otomotiv Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), bölümü Jeoloji Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,919 \pm 0,752$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Otomotiv Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), bölümü Maden Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,967 \pm 0,653$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Gıda Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,407 \pm 0,270$), bölümü Tekstil Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,731 \pm 0,546$) yüksek bulunmuştur. Bölümü Otomotiv Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanları ($3,731 \pm 0,598$), bölümü Tekstil Mühendisliği olan öğrencilerin genel işsizlik kaygısı puanlarından ($2,731 \pm 0,546$) yüksek bulunmuştur.

3. TARTIŞMA SONUÇ

Üniversite eğitimi alan birey sayısının giderek artmasına rağmen istihdam imkânı daralmaktadır. Öyle ki mezuniyet sonrası birkaç yıl iş bulamayan gençlere rastlamak sıradanlaşmaktadır. Bunun altında üniversite mezunu öğrencilerin ilk defa bir işe yerleşecek olmaları, niteliklerine uygun iş bulamaması, iş yerinin verdiği ücreti beğenmemesi yatmaktadır. Üniversite son sınıfta öğrenim gören öğrencilerin kaygı, stres, depresyon gibi psikolojik etkileri yaşamalarına neden olan en önemli durum iş bulma konusunda geleceği belirsiz görmeleridir. Türkiye’ de üniversite mezunlarında işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi bu kaygı ve belirsizliği daha da arttırmaktadır.

2014-2015 eğitim-öğretim döneminde yapılan bu araştırmaya Süleyman Demirel Üniversitesi’nde öğrenim görmekte olan 4 farklı fakültenin 1. Sağlık Bilimleri Fakültesi: Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon, Ebelik, Hemşirelik, Spor Bilimleri, 2. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi: Uluslararası İlişkiler, Ekonometri, İktisat, Kamu Yönetimi, İşletme, Sağlık Yönetimi, Maliye, 3. Fen-Edebiyat Fakültesi: Arkeoloji, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Sosyoloji, Felsefe, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji, 4. Mühendislik Fakültesi: İnşaat Bilgisayar, Çevre Elektronik Ve Haberleşme, Jeofizik, Jeoloji, Maden, Tekstil, Endüstri, Gıda, Kimya, Otomotiv, Makine Mühendisliği bölümlerindeki 4. Sınıf öğrencileri katılmıştır. Araştırmaya 441 adet 4. sınıf öğrencisi katılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, işsizlik kaygı düzeyi anketi, demografik bilgi formu, işsizlik kaygısının psikolojik etkilerinin olup olmadığını tespit etmek için Beck Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Stres Belirtileri Ölçeği kullanılmıştır.

Bu aşamada farklı fakültelerdeki öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeyi, fakülte türüne, bölümlerine, cinsiyet, akademik not ortalaması değişkenlerine göre karşılaştırılmış; işsizlik kaygısı, durumluk-sürekli kaygı, depresyon, stres puanları arasındaki ilişkiye bakılmış ve ulaşılan sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

Bulgulara göre iş yaşamına atılmak üzere olan son sınıf öğrencilerinde işsizlik kaygısı vardır. Öğrencilerin işsizlik kaygısı yaşama nedenleri, ekonomideki istihdam daralması, çevresel ve sosyal baskı, kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliği, niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği olmak üzere dört alt boyut olarak tespit edilmiştir.

Bulgulara bakıldığında işsizlik kaygısının en önemli nedenlerinden biri ekonomideki istihdamın daralmasıdır. Şubat 2016’ da yayımlanan TÜİK Haber Bülteni Raporu’na göre, işgücüne katılma oranı %50,8 iken, istihdam oranı %45,3 olarak belirtilmiştir. Başka bir deyişle, çalışmak isteyen işgücü yeterince istihdam edilememesi söz konusudur.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun bölümünü isteyerek tercih etmesi, mezun olduktan sonra iş bulabileceğini ümit etmesine rağmen iş bulamama kaygısı yaşamaları tartışılması gereken bir konudur. Öğrenciler mezun olduktan sonra iş bulabileceğine dair içinde bir ümit varken, Türkiye’de üniversite mezunları arasında işsizliğin yoğun olması ve kaygı yaşayan bireylerin geleceği belirsiz olarak görmeleri, net bir düşünce oluşturmalarını engellemektedir. Araştırma bulgularıyla doğru orantılı olan, Doğan ve Çoban(2009)’ın eğitim fakültesi öğrencileri üzerinde yapmış oldukları çalışması, iş bulma konusunda karamsar olanların daha fazla kaygı yaşadıkları tespit edilmiştir(Çoban, 2009:165). İş bulma ümidi olmayan öğrencilerde yüksek oranda işsizlik kaygısı ve işsizlik kaygısına neden olan alt boyutlar yaşanmaktadır. Bu doğal bir durumdur.

Katılımcıların büyük çoğunluğunun bir iş deneyimi vardır. Mesleği dışında geçimini sağlayacak başka bir işte çalışmak isteyen öğrencilerin oranı ise azdır. Bu olay, öğrencilerin uzman olarak çalışmayı amaçladıklarını ve kendilerini bir meslek grubuna ait algıladıklarını göstermektedir(Kart, 2008:282). Kendilerini uzman olarak algılamaları, bölümünü isteyerek tercih etmelerinden dolayı severek okumalarından kaynaklanmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrenciler üniversiteye iş yaşamına katılmak bir diploma sahibi olmak için gelmektedirler. Ancak günümüzde üniversite mezunu olmak işe yerleşmek için yeterli olmamaktadır. Bu nedenle öğrencilerin büyük çoğunluğu üniversitede aldığı eğitimi yeterli görmemekte, sınavlara hazırlanma, yüksek lisans yapma, kurslara katılma gibi eğitim faaliyetini uzatan seçenekleri tercih ederek beşeri sermayesine yatırım yaparak nitelik ve becerilerini artırmaktadır. Böylelikle farklı beceriler kazanarak üniversite mezunu olan diğer bireylerle rekabet edebilir daha öne geçebilir ve daha kariyerli hale gelebilmektedirler. Bu durum sürekli gelişen bilgi toplumunun farkında olan genç bir neslin olduğunu ve öğrencilerin yaşam boyu eğitimi önemseydiğini göstermektedir. Türkiye’ de askerliğini yapmış olmak iş bulma şansını artıran bir durumdur. Mezun olduktan

hemen sonra iş bulamayan ve ailesine yük olmak istemeyen erkeklerin büyük çoğunluğu askerliği tercih etmektedir.

Kısa süreli de olsa herhangi bir iş deneyiminin olması tecrübe kazandığı için işe girişlerini kolaylaştıracağı yönde algı oluşmakta bu nedenle işsizlik kaygısı yaşamamaktadırlar(Dursun ve Aytaç, 2009:81). Ancak bu çalışmada iş deneyimi olan öğrenciler fazla olmasına rağmen iş deneyiminin işsizlik kaygısına etkisi söz konusu değildir.

Cinsiyet açısından yapılan karşılaştırmalarda, kadın öğrencilerin ekonomideki istihdamın daralması, çevresel ve sosyal baskının neden olduğu işsizlik kaygısı ve genel işsizlik kaygısı erkeklere göre yüksek bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının emek piyasasına girişte etkili olması ve erkeğin her işi yapabiliyor olması kadın öğrencilerin iş bulma konusunda olumsuz düşünce yaşamalarına neden olmaktadır. Tunçsiper ve diğerleri(2012), Dursun ve Aytaç(2009), Çakmak ve Hevedanlı(2005) yapmış oldukları çalışmalarda kız öğrencilerin işsizlik kaygı puanlarının erkek öğrencilerin işsizlik kaygı puanlarına göre fark istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek olarak bulmuşlardır(Tunçsiper vd., 2015:11; Aytaç ve Dursun, 2009:68; Çakmak ve Hevedanlı, 2004:120).

Türkiye’de AB’ye uyum süreci ve sosyal devlet anlayışıyla sağlık sektöründe atılımların gerçekleşmesi, istihdam olanaklarının artırılmasına neden oldu. Bu durum Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin önünü açarak iş bulma imkânlarının artmasına, böylelikle öğrencilerin işsizlik kaygısının azaltmasına neden olmuştur. İşsizlik kaygısı en yüksek Fen-Edebiyat Fakültesi, en düşük ise Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde görülmektedir. Fen-Edebiyat Fakültesindeki işsizlik kaygısı, Sağlık Bilimleri, Mühendislik Fakültesi ve İktisadi İdari Bilimler Fakültesinde okuyan öğrencilerin işsizlik kaygısından yüksek bulunmuştur.

Bölümünü isteyerek tercih etme okunulan bölümden zevk almayı, çalışacağı alanla ilgi sürekli kendini geliştirmeye ve başarılı olmaya teşvik eder. Bölümünü isteyerek seçmeyenlerde ise geleceği belirsiz olarak görme, ne yapacağını bilememe, mecburiyetten okuma gibi durumlar nedeniyle işsizlik kaygısı yaşamaktadırlar. Bölümünü isteyerek tercih etmeyen öğrencilerin genel işsizlik kaygısı yüksektir.

Mezun olduktan sonra iş bulmayı ümit ettiği süre arttıkça iş bulamama kaygısı artmaktadır. Çünkü geleceğin belirsiz, mezun olduktan uzun bir süre işsiz olacağını düşünen kişilerin kendi benliğini olumsuz etkileyerek kaygı yaşamaktadır.

Akademik başarı düzeyi ile işsizlik kaygısı arasında bir ilişki söz konusu değildir. Araştırma bulgularıyla orantılı bir çalışmada, akademik başarı düzeyi ile öğretmen adaylarının kaygı düzeyleri arasında ilişki istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır(Çakmak ve Hevedanlı, 2004:125).

Mezuniyet yaklaştıkça iş bulmanın önemini ve gerekliliğini her öğrenci bilmektedir. Öğrencilerin stres belirtileri oldukça yüksektir. Bunu sürekli kaygı, durumluk kaygı, depresyon takip etmektedir. Durumluk kaygı arttıkça genel işsizlik kaygı düzeyi azalmaktadır. Öğrencilerin anket sorularını cevapladığı andaki durumluk kaygısının nedeninin işsizlik kaygısının olmadığı görülmektedir. Sürekli kaygı ile genel işsizlik kaygısı doğru orantılıdır. Öğrencilerin işsizlik kaygısını sürekli olarak yaşayarak hayatının geneline yaydıkları görülmektedir.

İşsizlik kaygısı, sürekli kaygı durumunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda, genç bireyler yaptıkları yatırımların boşa çıkmasından endişelenerek gelecek kaygısı yaşamaktadırlar.

Depresyon artarken genel işsizlik kaygı düzeyi de artmıştır. Öğrencilerdeki işsizlik kaygısının depresyona neden olduğu görülmektedir.

Stres belirtileri arttıkça genel işsizlik kaygısı artmaktadır. Öğrencilerdeki işsizlik kaygısı stres yaşamalarına neden olarak stresli bireylere aynı zamanda sürekli kaygı ve depresyon gibi psikolojik hastalıklar da eşlik etmektedir.

Araştırma bulgularıyla çelişen bir çalışmada, eğitim alınan branşlara göre işsizlik kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır(Kııcı, 2010:82). Araştırma bulgularına göre İİBF, Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi bölümlerinde işsizlik kaygısı tespit edilmiştir. Sağlık Bilimleri Fakültesi'nde ise kamu ve özel sektör istihdam alanlarının geniş olması, sağlık sektöründe çalışan gereksiniminin olması gibi nedenlerle işsizlik kaygısı söz konusu değildir.

İİBF' nin bölümlerine göre işsizlik kaygısı vardır. Uluslar Arası İlişkiler bölümü öğrencileri ÇEKO, Kamu Yönetimi, Maliye, İşletme bölümlerine göre kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliğinin neden olduğu işsizlik kaygısı yaşamaktadırlar. Uluslararası İlişkiler bölümü öğrencileri mezun olduktan sonra, Dışişleri ve İçişleri bakanlığı olmak üzere, bakanlıklar, müsteşarlıklar, Kamu iktisadi teşebbüsleri, Kalkınma ajansları gibi devlet kurumlarında Uzmanlık-müfettişlik, Kaymakamlık, Meslek memurluğu gibi görevlerde çalışma imkânı bulurlar. Ancak buralarda istihdam edilebilmesi için KPSS sınavından oldukça yüksek puanlar alarak atanmaları gerekmektedir. Bu durum bu bölümü okuyan öğrencilerde kişisel karamsarlık ve özgüven eksikliğinin neden olduğu işsizlik kaygısı yaşamalarına neden olmaktadır. İktisat, İşletme, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri bölümünün ÖSS yerleştirme puanlarının düşük olması öğrencilerin bu bölümü tercih etmelerine neden oluyor aynı zamanda yapmak istedikleri mesleklere basamak olarak görüldüğü içinde okunabilmektedir. İş bulma konusunda karamsar olan ve bir işe yerleşmeleri için yabancı dil zorunluluğu olan Uluslar Arası İlişkiler bölümü öğrencileri niteliksel olarak bilgi ve beceri eksikliği olduğunu düşündükleri için iş bulamayacaklarını düşünmektedirler ve bölümler arasındaki işsizlik kaygısı en fazla Uluslar Arası İlişkiler'dir

Mühendislik Fakültesi bölümlerine göre genel işsizlik kaygısı en yüksek Gıda, en düşük İnşaat bölümünde görülmektedir. İnşaat Mühendisliği bölümünün, Çevre, Elektronik Haberleşme, Maden, Gıda, Otomotiv, Makine mühendisliği bölümlerine göre işsizlik kaygısı yüksektir. Gıda mühendisliği bölümünün işsizlik kaygısı, Bilgisayar, jeofizik, Tekstil bölümlerine göre yüksektir. Otomotiv mühendisliğinin işsizlik kaygısı, Bilgisayar, Elektronik ve Haberleşme, Jeofizik, Jeoloji, Maden, Tekstil bölümlerine göre yüksek tespit edilmiştir.

Mühendislik ve Sağlık bölümü mezunlarının kamunun yanı sıra özel sektörde de iş bulma imkanları vardır. Ancak Fen-Edebiyat, İİBF mezunları KPSS puanı ve diğer kurum sınavlarına girerek kamu veya özel sektör ya da üniversitelerde akademisyen olmayı tercih edebilmektedirler. İİBF ve Fen Edebiyat Fakültelerinden mezun olan kişi sayısının ülkemizde fazla olması, yeni istihdam alanları açılmasına rağmen talebi karşılayamamaktadır. İİBF' den mezun çoğu öğrenci formasyon olarak öğretmenlik yapmak istemektedir. Milli Eğitim Bakanlığının açtığı kadroların az olması, eğitim fakültesi mezunları ile rekabet edecek olmaları ve

üniversitelerdeki akademik kadroların yeterli olması nedeniyle Fen-Edebiyat fakültesi öğrencilerinin istihdam alanı daralmaktadır. Süleyman Demirel Üniversitesi son sınıf öğrencileri arasında iş bulamama kaygısı yaşama nedeni, ekonomideki istihdam daralması olan öğrenciler; en fazla Fen-Edebiyat Fakültesi, en az Sağlık Bilimleri Fakültesi olduğu görülmüştür. ODTÜ son sınıf öğrencileri arasında yapılan çalışmada iş bulamama kaygısı yaşayan öğrenciler en fazla Fen-Edebiyat Fakültesi en az İİBF bulunmuştur(Gizir, 2005:207).

Fen-Edebiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinin işsizlik kaygısı olmasına rağmen işsizlik kaygısına neden olan alt boyutlardan genel işsizlik kaygı düzeyi ile bölümler arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin aldıkları eğitim ve sahip oldukları niteliklerin, işgücü piyasasına girebilmeleri ve en önemlisi mesleğinde iyi yerlere gelebilmesi için yetersiz olduğunu düşünen öğrencilerin oranının oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Bu yüzden üniversitede verilen eğitimin iş yaşantısıyla örtüşmesi ve öğrencilerin bilgi, beceri ve niteliklerinin bu yönde artırılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle eğitimden istihdama geçişi kolaylaştıracak kurum ve aktif istihdam politikalarına ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır. Gençler geleceğimize. Bu gerçek karşısında istihdam edilmeyi bekleyen genç bireylerin hem sosyal politikalar hem de toplum tarafından korunması ve desteklenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Özellikle genç nitelikli insan gücünün giderek daha çok işsiz kaldığı ülkemizde bu konu üzerinde önemle durulması ve sorunun çözümüne yönelik sosyal politikalar üretilmesi gerekmektedir(Tekin, 2015:175). Ayrıca üniversite bünyesinde iş yaşamına hazırlık birimleri kurularak eğitim ve iş yaşamı bütünleştirilebilir.

İşsizlik kaygısı yaşayan öğrencilerin depresyon, sürekli kaygı, stres gibi ruhsal hastalıkları da beraberinde yaşadıkları bulgulanmıştır. Üniversite bünyesinde iş arama motivasyonunu sağlayacak ve işsizlik algısının oluşturduğu psikolojik sorunları çözümlenmeye yönelik yardımcı birimler kurulmalıdır. İşgücü ve işveren arasında bağlantı kuran birimlerin üniversite içinde açılması öğrencilere ulaşma bakımından iyi sonuçlar doğurabilir.

İşsizliğin önüne geçebilmek için girişimcilik desteklenmeli, bu bağlamda yapılan teşvikler artırılmalıdır. Ayrıca, işsizliğin önüne geçmek ve nitelikli işgücü arzını arttırmak için aktif istihdam politikaları kapsamında yapılan işverenin istediği niteliklere uygun işgücü yetiştirilerek, işgücü ve işveren karşı karşıya getirilmelidir. Ayrıca üniversitelerde verilen eğitim gözden geçirilerek iş ve eğitim arasında köprü kurulup iş yaşamına uygun nitelikte öğrenci yetiştirilmeli, yaşam boyu eğitim yaygınlaştırılmalıdır.

4.KAYNAKLAR

Kitaplar

- Acar, N., Volkan- Bilge, Filiz (1993), *Psikodramanın Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Beklentileri Üzerindeki Etkisi*, II. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bilimsel Çalışmalar Kitabı, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Andaç, Faruk (2010), *İşsizlik Sigortası*, Türk Ağır Sanayi ve Hizmet Sektörü Kamu İşverenleri Sendikası Eğitim Yayını, Ankara.
- Beck, Aaron T. vd. (2006), *Anksiyete Bozuklukları ve Fobiler*, Litera Yayıncılık, Çev. Veysel Öztürk, İstanbul.

- Çakmak, Özlem- Hevedanlı, Murat (2004), *Biyoloji Öğretmen Adaylarının Kaygılarını Etkileyen Etmenler*, XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, Malatya.
- Eroğlu, Feyzullah (2000), *Davranış Bilimleri*, Beta Basım Yayınları, İstanbul.
- Çifter, İsmail (1986), *Psikiyatri Klinik Psikiyatri*, Gazi Üniversitesi Basım Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara.
- Murat, Sedat(1995), *Sosyal Siyaset Konferansları*, İstanbul Üniversitesi İktisat ve İctimaiyat Enstitüsü, İstanbul.
- Öner, Necla- Le Compte, Ayhan (1983), *Sürekli Durumluk/Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Öz, Fatma (2004), *Sağlık Alanında Temel Kavramlar, Kaygı ve Korku*, Kendisi Yayınevi, Ankara.
- Seyyar, Ali (2014), *Davranış Bilimleri Terimleri*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Şahin, Ahmet Rifat(1993), *II. Anksiyete Bozuklukları Sempozyumu Bilim Çalışmaları*, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Basımevi, Sivas.
- Yazıcı, Erdinç- Akkutay, Ülker (2001), *Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili: Gazi Üniversitesi Örneği*, Gazi Üniversitesi Yayınları, Ankara.

Makaleler

- Ünal, Işıl (2013), “Eğitim ve İstihdam İlişisine Dair Değerlendirmeler”, *İşkur Dergisi*, Sayı. 8, (1-100).
- Akgün, Abuzer-Gönen, Selahattin-Aydın, Murat (2007), “İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 6, Sayı. 20, (283 – 299).
- Aydın, Meltem vd. (2013),”Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin Umutsuzluk Düzeyleri”, *S.D.Ü Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 1, (1-6).
- Bedir, Eyüp (2013), “Eğitim-İstihdam İlişisinin Teorik Çerçevesi ve Güncel Tartışmalar”, *İşkur Dergisi*, Sayı. 8, (38-43).
- Balcı, İzgi, Berna- Arslan, İbrahim (2008), “Türkiye’de Genç İşsizliği Büyüme ve Eğitim İlişkisi (1988-2008)”, *2. Ulusal İktisat Kongresi*, DEÜ İİBF İktisat Bölümü, İzmir.
- Ceylan, Ali vd. (2003), “Lise son Sınıf Öğrencilerinde Anksiyete-Depresyon Düzeyleri ve Zararlı Alışkanlıklar: Mardin Çalışması”, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 4, (144-150).
- Dursun, Salih-Aytaç, Serpil (2009), “Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı”, *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 28, Sayı. 1, (71-84).
- Ehtiyar, Rüya- Üngüren, Engin (2008), “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri İle Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 4, (160-181).

- Gizir, Cem A. (2005), “Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 2, (196-213).
- Kartopu, Saffet (2013), “Kaygının Kader Algıları İle İlişkisi: Kahramanmaraş Örneği”, *Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Cilt. 2, Sayı. 3, (221-245).
- Kavak, Yüksel (1997), “Eğitim, İstihdam ve İşsizlik İlişkileri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı. 13, (21-26).
- Lacey, Jil N, Crosby Olivia (2004), “Job Outlook For College Graduates”, *Occupational Outlook Quarterly*, U.S. Bureau of Labour Statistics, <http://www.bls.gov/careeroutlook/2004/winter/art02.pdf> (23.10.2016), (15-27).
- Kaynak, Muhteşem(2007) “İşsizlik ve Emek Kalitesi”, *Genç İşsizliği Sempozyumu TİSK Akademi Özel Sayı*, Sayı. 1, (67-86).
- Özkan, Mehmet, A. (2013), “Eğitim İstihdam İlişkisi”, *İşkur Yayınları*, Sayı. 8, (48-51).
- Özsöz, Melih (2012), “İşsizlik: Küreselleşen ve Kronikleşen Sorun, İKV Değerlendirme Notu 47”, *İktisadi Kalkınma Vakfı*, Sayı.47, (1-16).
- Özusta, Şeniz (1995), “Çocuklar için Durumluk-Süreklilik Kaygı Envanteri Uyarlama, Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması”, *Türk Psikoloji Dergisi*, Cilt. 10, Sayı. 34, (32-44).
- Tektaş, Necla (2014), “Üniversite Mezunlarının Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Dr. Mehmet YILDIZ Özel Sayısı*, Konya, (243-253).
- Yentürk, Nurhan - Başlevent, Cem (2007), “Türkiye’de Genç İşsizliği”, *Gençlik Çalışmaları Birimi Araştırma Raporu* No: 2, Eylül, (1-40).

Tezler

- Dereli, Nilgün (1992), *İlk Kez Kalıcı Pacemaker Yerleştirilen Hastalara Uygulanan Programlanmış Eğitimin Hastanın Anksiyete Düzeyine Olan Etkisinin İncelenmesi*, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Kııcı, Başak (2010), *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Psikolojik Etmenler Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tekin, Ayşe N.(2005), *Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: SDÜ Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

İnternet Kaynakları

- Erzurum Ticaret ve Sanayi Odası, “Gençliği Gelecek Korkusu Sardı”, [mht!http://www.erzurumtso.tobb.org.tr/universite-gencligini-gelecek-korkusu-sardi.html](http://www.erzurumtso.tobb.org.tr/universite-gencligini-gelecek-korkusu-sardi.html) (24.10.2014).
- Kabaklı, Esra- Gür, Murat (2011), “Türkiye’de Genç İşsizlik Sorunu ve Ekonomik Belirleyicilerinin Uzun Dönem Eş-Bütünleşme Analizi”, *TCMB Öğrenci Tebliği*, Ankara, (13-15).
- ILO(2004),Mainstatistics(annual)-Unemployment, <http://laborsta.ilo.org/applv8/data/c3e.html> (23.10.2016).
- Şahin, Ahmet Rifat, “Üniversiteli Gençlerde İşsizlik Kaygısı”, <http://www.milliyet.com.tr/universiteli-genclerde--issizlik-kaygisi--universite-888633/> (23.10.2014).

TUIK, “15 Mayıs 2015 Haber Bülteni”, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18637> (31.05.2015).

TUIK, “15-24 Yaş Grubu Gençlerin Eğitim Durumuna Göre İşsizlik Oranları”,
<https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=102&locale=tr>, <http://rapory.tuik.gov.tr/09-06-2016-11:06:18-9212258111778684849434328736.html> (10.06.2016).

UNDP (2008), “İnsani Gelişme Raporu Türkiye”, Türkiye’de Gençlik, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı,
<http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/national-hdrs/2008-nhdr.html> (23.10.2016),
Ankara.